

CAMİLER VE DİN GÖREVLİLERİ HAFTASI

1986 yılında "Camiler Haftası" olarak kutlanmaya başlanan Ekimin ilk haftası, 2003 yılından itibaren "Camiler ve Din Görevlileri Haftası" şeklinde değiştirilerek kutlanmaya devam edilmektedir.

Bu haftada İslam dininin en önemli sembollerinden olan camilerimizin tarih içindeki ve günümüzdeki fonksiyonları konferans, panel ve sempozyumlarla anlatılmakta, zamanlarının büyük kısmını mihrap hizmetleri, ev sohbetleri, Kur'an dersleri ile geçiren vefakar din görevlileri tebrik edilmektedir.

Yapılan etkinliklerle camilerin toplumumuz nezdindeki önemi ortaya konulurken, daha temiz ve daha bakımlı olmaları için gerekli çalışmalar yapılmakta, din görevlilerine de hafta münasebeti ile moral ve destek verilmektedir.

EHLİYET VE LİYAKAT

Dinimiz ehliyet ve liyakat sahibi olmaya büyük önem vermektedir.

Bu konuda Kuran-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır: *"Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görendir."* (Nisa, 4/58.)

ÖZLÜ SÖZ

Terbiye ana kucağından başlar; her söylenen kelime, çocuğun şahsiyetine konan bir tuğladır.

(Namık Kemal)

CAMİ ADABI

Bir hadis-i kutside: *“Benim yeryüzündeki evlerim, mescitlerdir. Orada beni ziyaret edenler, o mescitleri ihya edenlerdir.”* (İlâhi Hadisler, H. Hüsnü Erdem, Hadis no: 84) buyrulmaktadır.

Camilerin bakım ve onarımı yanında onları yaşatmanın en iyi yolu, bu mübarek mekânları cemaatsiz bırakmamak, cami adabına riayet etmek ve onların çevresini bir kültür merkezi haline getirmektir. Bu maksatla, beş vakit namazın camilerde kılınması teşvik edilmiştir. (Buharî, “Ezan”, 30)

Camiye girenlerin manevi kirlilikten arınarak abdestli olmaları, camilere temiz elbiselerle ve hoş kokularla girmeleri, camiye gitmeden önce sarımsak ve soğan gibi tiksindirici koku veren maddeleri yiyerek cemaati rahatsız etmekten özenle sakınmaları gerekir.

Camiye girenlerin “Allahım, bana rahmet kapılarını aç!” diyerek girmesi sünnettir. Camiye giren kimsenin vakit uygunsa oturmadan ‘tahiyyâtü’l-mescit’ niyetiyle iki rekât namaz kılması da sünnettir.

ÖZLÜ SÖZ

Bu dünyaya gelen gider.

Yürü fani dünya, sana gelende gülmüş var mıdır?

(Yunus Emre)

İNSAN HAKLARI

İnsan hakları, tüm insanların sahip olduğu temel hak ve özgürlüklere denir. İnsan hakları, ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm insanların yararlanabileceği haklardır.

Bu hakları kullanmakta herkes eşittir.

İnsan hakları, tüm insanların hak ve saygınlık açısından eşit ve özgür olarak doğduğu anlayışına dayanır. İnsan hakları, her bireye bağımsız seçim yapma ve yeteneklerini geliştirme özgürlüğünü de sağlar.

PEYGAMBERİMİZ VE ÇOCUKLAR

Hız. Peygamberin çocuklara ve yetimlere duyduğu sevgi ve şefkat oldukça fazlaydı. Çocukları sevmeyeni merhamet yoksunu olarak nitelendirirdi. Çocuklar arasında bir ayırım yapmaz, hepsini severdi. Onlarla neşelenir, güler oynardı. Bunun en güzel örnekleri, göz nuru ve aydınlığı olan sevgili torunları, Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e gösterdiği ilgidir.

O gerektiğinde çocuklara yetişkin kimselermiş gibi ciddiyetle muamele ederek şahsiyetlerinin gelişmesini önemserdi. Bunun en güzel örneği de kendi terbiyesinde yetişen Enes İbn Malik'te görülür.

Hız. Peygamber yetimlere ayrıca özel bir ihtimam göstermiş, yetimleri koruyup gözetenin cennette kendisiyle birlikte olacağını müjdelemiştir. (Müslim, "Zühd", 42)

HIRS VE TAMAH

Hırs, belli bir amaca erişme hususunda kişinin bütün benliğini saran arzu ve tutku demektir. İnsandaki bütün istek ve eğilimler yerine göre hırsa ve tamaha dönüşebilir.

İnsanın gerçekçi olması, arzu ve isteklerine sınır koyması gerekir. Bu anlamda mal hırsı, para hırsı, başarı hırsı, makam ve mevki hırsı gibi hırslardan söz edilebilir. Özellikle mal tutkusu insanın içine düştüğü en tehlikeli bir durumdur. Hız. Peygamber (s.a.s.) "Âdemoğlunun iki vadi dolusu altını olsaydı bir üçüncüsünü isterdi. Âdemoğlunun gönlünü ancak toprak doyurur" (Tirmizi, "Zühd", 27) buyurmaktadır.

ÖZLÜ SÖZ

*Aşk aşığı şir eder,
Aslanı zencir eder,
Katı taşı mum eder. (Yunus Emre)*

HAYVANLARA ŞEFKAT VE MERHAMET

“Her canlıya yapılan (iyilik) için bir sevap vardır.” (Müslim, “Selam”, 153) buyuran Sevgili Peygamberimizin hadisinden anlaşılacağı üzere insanlara yapılan iyilikler gibi hayvanlara yapılan iyiliklerin de Allah tarafından karşılığı olacağı bildirilmiştir. Peygamberimiz (s.a.s.) hayvanları sevmiş, önemsemiş, hatta onlara güzel isimler vererek değer verdiğini hissettirmiştir. Bu nedenle Peygamberimiz; Allah’ın verdiği görevleri yerine getirenlerden, hayvanların gereksiz ve zamansız avlanmamasını, dövüştürülmemesini, atış hedefi yapılmamasını, kuş, böcek, sürüngen vb. hayvanların sığındıkları yuvalarının bozulmamasını, binek hayvanlarına fazla yük yüklenmemesini, yiyeceklerinin yeterince verilmesini, bakımlarının yapılmasını, hatta kesilecek hayvanların da en güzel şekilde kesilmesini bütün Müslümanlardan özellikle istemiştir.

TEDVİR

Tedvir, Kur’an’ı eksiksiz ve kıraatine uygun bir şekilde orta hızda okuma anlamına gelir.

Bu okuyuş tarzı tane tane, tecvid kaidelerinin imkân verdiği uzatmaları yaparak okuma anlamına gelen tahkik ile bunun zıddına yine eksiksiz ama süratli okuma anlamına gelen hadr arasında orta yollu bir okuyuştur.

ÖZLÜ SÖZ

*Sevgi muhabbet kaynar, yanan ocağımızda, / Bülbüller şevke gelir, gül açar bağımızda.
Hırslar, kinler yok olur, aşkla meydanımızda, / Arslanlarla ceylanlar, dosttur kucağımızda.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

HZ. SÜLEYMAN'IN GÖRKEMLİ İKTİDARI

Allah Teala, Hz. Süleyman'ı İsrail oğulları'na bir uyarıcı olarak göndermiştir. Kendisine büyük bir saltanat, eşsiz zenginlik, cinler ve kuşlarla desteklenmiş çok güçlü bir ordu ve üstün ilimler lütfetmiştir.

Yaşadığı topraklarda hayatı boyunca adaletle hükmetmiş olan Hz. Süleyman, yöneticilik ve hâkimlik vasfı ile farklı toplulukları hizmetinde toplamıştır. Ancak kâinattaki tüm ilimlerin, mülkün ve hükmün gerçek sahibinin Yüce Allah olduğunu aklından hiçbir zaman çıkarmamıştır.

Rabbimizin Kur'an-ı Kerim'de bildirdiği gibi "... O, Allah'a çok yönelen bir kimse idi." (Sâd, 38/30) Her işinde Allah'a yönelmiş, O'na boyun eğerek teslimiyetli tavrını hayatı boyunca muhafaza etmiştir.

ADALET

"De ki: Rabbim Adaleti emretti" (A'râf, 7/29). Adalet; insafı ve doğru olmak, doğru davranmak, zulmetmemek, her şeye ve herkese hakkını vermek, her şeyi yerli yerinde yapmak, istikamet ve hakkaniyet üzere olmak" anlamlarına gelir. Baştaki ayete göre Allahu Teâlâ, sevgili Peygamberimize ve onun şahsında bütün insanlığa adaletle davranmayı emretmiştir. Adalet başta inançta olmak üzere, yaşayışta doğruluğu, dengeli ve ölçülü olmayı gerektirir.

ÖZLÜ SÖZ

*Sabır saadeti ebedi kalır
Sabır kimde ise o nasib alır.
(Yunus Emre)*

CAMİ ADABI

Yeryüzünde en kutsal yerlerden olan camiler, Allah'ın evi Ka-be'nin birer şubeleridir. Camilere giden insanların belli davranışları sergilemeleri gerekir. Bunlara camii adabı diyoruz.

Camiye giren kişinin dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Camiye abdestli olarak girilmeli, 2. Camiye önce sağ ayak ile girilmeli, 3. Camiye temiz çorap ve elbise ile gidilmeli, 4. Cemaati kokusu ile rahatsız eden soğan, sarımsak vb. şeyler yenilmemeli, 5. Okunan Kur'an ve yapılan sohbet dinlenilmeli, 6. Mecbur olmadıkça camide dünya kelamı konuşulmamalı, 7. Camiye girince ön safa geçmek için cemaat rahatsız edilmemelidir.

İNSANLARIN İLK ATASI

Kur'an-ı Kerim'de: *Allah, Adem'i kara balçaktan yarattı. En güzel şekilde şekillendirdi, kendi ruhundan üfledi.* (Bakara, 2/30; Hicr, 15/28-29) *Cennete yerleştirdi.* (Bakara, 2/35) *Bilgi ve marifet ile donattı.* (Bakara, 2/31-33) *Huzura ermesi ve sükûnet bulması için ona eş olarak Havva'ya yarattı.* (Araf, 7/189) *Onu imtihan etti. Ancak şeytana yenildi.* (Araf, 7/22) *Bunun üzerine onu yeryüzüne gönderdi.* (Bakara, 2/36) *Bağışlanma diledi. Tövbesi kabul edildi.* (Bakara, 2/37)

Hadislerde de Allah'ın kendisiyle konuştuğu ilk insan ve ilk Peygamberin Adem olduğu (İbn Hanbel V, 265) diğer insanlardan farklı olarak, bebeklik, çocukluk gibi dönemlerini yaşamadığı belirtilmektedir. (Buhârî, "İsti'zân", 1)

ÖZLÜ SÖZ

Dağlar nice yüksek ise, yol anın üstünden geçer.
(Yunus Emre)

CAMİLERİ İMAR ETMEK

Allah'a ibadet edilen kutsal mekânlar olan camilerin dinimizde önemli bir yeri vardır. Allah'ın evi olarak kabul edilen camiler, İslam'ın alameti sayılmıştır. Eğer bir yerde cami varsa, orada Müslüman da var demektir.

Peygamberimiz, Allah'a en sevimli yerlerin camiler olduğunu bildirmiştir. (Müslim, "Mesâcid", 288) O, hicret ettiği zaman, Medine'ye varmadan Kuba köyünde Kuba Mescidini, Medine'ye varınca da Mescid-i Nebevi'yi inşa etmiştir. Peygamberimiz, *"Kim Allah için mescit yaparsa, Allah benzerini onun için cennette inşa eder."* (Buhârî, "Salât", 65) buyurarak cami yaptırmanın nedeni önemli olduğunu müjdelemiştir. Peygamberimizi örnek alan Müslümanlar gittikleri yerlerde camiler yapmışlar; kendi evlerinden çok camilere önem vermişlerdir.

ELİNE BELİNE VE DİLİNE SAHİP OLMAK

"El, gücü, kuvveti, otoriteyi temsil eder.

Ona sahip olmak adil ve ölçülü hukuk ve ahlak çizgilerini korumayı, "Beline sahip olmak" duygulara hakim olmayı, Şeytana uymamayı ve namuslu yaşamayı hatırlatır.

Dil, aklın ve duyguların temsilcisidir. Bazen yılanı deliğinden çıkarır. Bazen sürüye kurt getirir. Dikkatli kullanılmalıdır.

ÖZLÜ SÖZ

*Eğer aşkı sever isen can olasin.
Kamu derdine hem derman olasin.
(Yunus Emre)*

PEYGAMBERİMİZİN HANIMLARINA KARŞI TUTUMU

Resûlüllah Efendimizin aile hayatı son derece muntazamdı. O, eşlerine saygı gösterir; haklarına riayet ederdi. Onun evinde, huzur ve mutluluk vardı; asla kavga gürültü olmazdı. Evde hanımlarına her zaman güler yüzle davranır, onlara kırıcı söz söylemez, kaba davranışlarda bulunmazdı. Ev işlerinde hanımlarına yardım ederdi. O, gerektiğinde elbiselerini kendisi yamar, ayakkabılarını tamir eder, evi süpürürdü. Hatta geceleri ibadet etmek istediği zaman bile eşlerinden izin alma inceliği gösterirdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.s) hanımlarıyla şakalaşmayı sever, çok nadir vuku bulan aile içi tatsızlıkları anlayışla karşılardı. Yapacağı ikazları eşlerini incitmeden, medeni bir şekilde yapardı.

HZ. İSMAİL (A.S.)

İnsanın en değerli varlığı canıdır. Hz İsmail, en değerli varlığı olan canıyla imtihan edildiğinde tereddütsüz ilahi emre teslim olmuştur. (Saffât, 37/22)

O, bu teslimiyeti sözünde durma, namaz, zekât, (Meryem, 19/54-55) zorluklara sabretme (Enbiyâ, 85-86) gibi ilahi emirlere riayet konusundaki titizliğinde de göstermiştir.

Kur'an'da Allah'a teslimiyetin sonucu "*Kim iyilik yaparak kendini Allah'a teslim ederse, şüphesiz en sağlam kulpa tutunmuştur*" (Lokman, 31/22) buyurulmuştur.

ÖZLÜ SÖZ

*Söz ola bitire savaşı, / Söz ola kestire başı
Söz ola ağulu (zehirli) aş / Yağ ile bal ede bir söz.
(Yunus Emre)*

SEVGİ VE ŞEFKAT TEMELİ AİLE

Aile, toplumun en küçük birimi olmasının yanında, onun en önemli parçası, çekirdeğidir. Anne, baba ve çocukların bir araya geldiği ve maddi-manevi pek çok değer paylaşıldığı mukaddes bir topluluktur aile.

Aile, karşılıksız sevginin ve fedakârlığın ilk kez tadıldığı yuvamızdır; saygı, şefkat, merhamet ve değer eğitiminin verildiği ilk okulumuzdur. İnsanî değerlerin aşılandığı, manevi duyguların paylaşıldığı, sevgi ve şefkat temelini atıldığı aile kurumu ne kadar sağlıklı olursa, toplumsal yapı da o denli sağlam ve sağlıklı olur.

Zira yalnız bireyin değil, toplumun huzuru da ailenin huzur ve mutluluğuna bağlıdır.

AŞERE-İ MÜBEŞŞERE

Hz. Peygamber (s.a.s.) tarafından cennetlik oldukları kendilerine müjdelenen on sahâbiye “aşere-i mübeşşere” denir.

Bu sahabiler şunlardır: Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Talha ibn Ubeydullah, Zübeyr ibn Avvam, Abdurrahman ibn Avf, Sa'd ibn Ebî Vakkas, Ebû Ubeyde ibn Cerrah ve Saîd ibn Zeyd'dir (Ahmed, Müsned, I/193).

ÖZLÜ SÖZ

*Sakın, bir kimsenin gönlünü yıkma, / Gerçek erenlerin sözünden çıkma.
Eğer insan isen ölmezsin, korkma, / Aşığı kurt yemez, uc'da değildir.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

MUTLU YUVA MUTLU BERABERLİK

Mutlu bir yuva için ailedeki herkes birbirine saygı, sevgi duymalı, sorumluluklarını da bilmelidir. Sadece bir kişinin sorumlulukları üstlenip diğerlerinin hiç üstlenmemesi ailede huzursuzluğa sebep olur. Sabırlı olmak gerekir. Allah Teâlâ: *“Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur”* (Nisa, 4/19) buyurarak eşlerin olaylara iyi tarafından bakmasını öğütlemektedir. Başta karı-koca olmak üzere ailenin fertleri birbirlerinin hoşlanmadığı huylar üzerinde yoğunlaşmayarak güzel özelliklerini düşünüp mutlu olmaya çalışmalı, mutluluğu devam ettirmenin yollarını aramalı, yaşanan üzüntü verici olaylardan ders alarak huzurlu bir aile ortamı oluşturmalıdır.

MİKAT

Harem bölgesine dışarıdan gelenlerin, ihrama girmesi gereken yerlere mikat denir. Mikatı ihramsız olarak geçmek caiz değildir. Ancak, mikatten önce de ihrama girilebilir.

Mikat yerleri, Medine yönünden gelenler için Zülhuleyfe; Şam istikametinden gelenler için Cuhfe; Irak cihetinden gelenler için Zat-ı Irk; Necid tarafından gelenler için Karn; Yemen yönünden gelenler için Yelemlem'dir.

ÖZLÜ SÖZ

*Gönül kâbesine girmesin hülya, / Nefsine hakim ol düşme bed hüya.
Kirleri arıtan baksana suya, / Hep yüzü yerlerde, buc'da değildir.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

İSLAM'DA KADIN

İslam öncesi Cahiliye toplumunda kız çocuğuna sahip olmak utanç verici kabul edilir, kız çocukları diri diri toprağa gömülürdü. Kadının sosyal ve hukuki hakları bulunmazdı.

İslam kadına yaşam hakkını sunmanın yanısıra; eşini seçme, boşanma, miras, velayet, tanıklık, mülkiyet, eğitim, seçme gibi medeni, sosyal ve siyasi hakları vermiştir.

Dinimiz, cinsiyet ayrımı yapmamış; Allah'ın emir ve yasaklarına muhatap olma ve amellerinin sonucu itibariyle kadınlara erkeği eşit tutmuştur. (Nisâ, 4/124) Kur'an her iki cinsin birbirinin velisi olduğunu vurgulamış (Tevbe, 9/71), Hz. Peygamber ise, "Sizin en hayırlınız, hanımlarına iyi davrananlardır" (Ebu Davud, "Sünnet", 15) buyurmuştur.

HAREM

Sözlükte "korunan yer, korunan şey, yasak bölge, dokunulmazlığı olan şeyler, çiğnenmeyen kurallar" gibi anlamlara gelen harem, Mekke ve Medine şehirleriyle çevrelerindeki belirli bölgeler için kullanılmaktadır. Mekke ve Medine'ye harem denilmesinin sebebi, zararlılar dışında canlılarının öldürülmesi ve bitki örtüsüne zarar verilmesinin haram kılınmış olmasındandır. (Buhârî, "Sayd", 10; Müslim, "Hac", 445-446; Ahmed, b Hanbel, I/312)

ÖZLÜ SÖZ

*Dostumuzla beraber, yaralanır kanarız, / Her nefeste aşk ile, yaratana anarız.
Erenler meydanına, vahdet ile gir de gör, / Kırk budaklı şamdanda kırkımız bir
yanarız. (Hacı Bektaş-ı Veli)*

MUTLU YUVA

Aile, hem huzur bulduğumuz bir ortam hem de fert ve toplumu kötülüklerden uzak tutan bir kurumdur. Bu kurumun devamını sağlamak da eşlere düşmektedir. Rabbimiz, evlilik konusunda eşlere bazı sorumluluklar yüklemiştir.

Ailemizde, birbirimize karşı sevgi, saygı, sadakat gibi ortak değerleri tesis edebilirsek mutlu olmayı başarabiliriz. Böyle bir yuvada yetişecek olan çocuklarımız da mutlu ve sağlıklı olacaklardır.

Peygamberimiz, “*Müminlerin imanca en mükemmel olanı, ahlakça en güzel olanlarıdır. Hayırlılarınız da kadınlarına iyi davrananlarınızdır.*” buyurur. (Tirmizî, “Rada”, 11) Bunu yuvamızda hayata geçirmek, ailemizi huzurlu ve mutlu edecektir.

MESCİD-İ NEBEVÎ

Peygamber Mescidi, Peygamberimiz (s.a.s.)’in Mekke’den Medine’ye hicret ettiğinde inşa ettiği ve yapımında bizzat çalıştığı mescid.

Hz. Peygamber’in kabrinin de yer aldığı önceleri hurma dallarıyla örtülü, zemini kum bir mescidken Osmanlıların inşa edip Suudluların bugünkü genişletilmiş şeklini verdiği Mescid.

Bu mescidde kılınan namaz, Mescid-i Haram hariç diğer mescitlerde kılınan namazlardan bin kat daha sevaptır (İbn Mâce, “Salât”, 195).

ÖZLÜ SÖZ

Seven o kimsedir ki, sevgilisinden ne kadar düşmanlık görse yine dostluğunu artırır. Sevgilisinden başına binlerce sitem taşı gelse, onlardan ancak aşk binasını sağlamlaştırır. (Molla Camî)

HAYIRDA YARIŞMAK

Yüce Dinimiz İslam, insana ve topluma hizmet etmeyi mukaddes bir görev olarak kabul etmiştir. İnsanın mutluluğunun vazgeçilmez prensibi olarak gördüğü yardımlaşma, dayanışma, saygı, sevgi, hak ve hukuka riayet etmeye önem vermiştir.

İslamda hizmetin temel hedefi Allah rızasını kazanmaktır. Verilen zekat, fitre, sadaka, her türlü ayni nakdi yardımlar bir taraftan toplumda insanlar arasında ekonomik ve sosyal farklılıkları azaltmayı hedeflerken, diğer taraftan da hem verenleri, hem de alanları mutlu etmeyi, aralarında karşılıklı güven, sevgi-saygı ve dayanışma duygusunun oluşmasını sağlamaktadır.

Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir. (Al-i İmran, 3/92)

MESCİD-İ KUBA

Peygamberimizin hicret esnasında Medine yakınındaki Kuba köyünde yaptırdığı, Kur'an'da "takva mescidi" olarak anılan (Tevbe, 9/108) İslam tarihinin ilk mescididir.

Peygamberimiz (s.a.s.); evinde abdest alıp, namaz kılmak için Kuba mescidine giden kimsenin umre yapmış gibi sevap kazanacağını bildirmiştir. (İbn Mâce, "Salat", 197)

ÖZLÜ SÖZ

*Erkek dişi sorulmaz, muhabbetin dilinde, / Hak'kın yarattığı her şey yerli yerinde.
Bizim nazarımızda, kadın erkek farkı yok, / Noksanlıkla eksiklik, senin görüşlerinde.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

DEĞERLERİN AKTARILMASINDA AİLENİN ÖNEMİ

Aile milletin temel kurumu, toplumun geleceğidir. Geleceğe güvenle bakabilmek, sağlam aile yapısı, manevi ve kültürel değerlere sahip nesillerle mümkündür. Bu değerlerin ilk verildiği yer ise şüphesiz aile kurumudur. Aile her türlü dini, insani ve ahlaki değerlerin öğretilip aktarıldığı; faydalı bilgiyle donanımlı nesillerin yetiştirildiği bir okul gibidir. Bu eğitim kurumunda ebeveynler, anne ve babalar çocuklarına, kuracakları iyi iletişim sayesinde dinimizin ve kültürümüzün çok kıymetli değerler manzumesini aktarır, böylece bu değerlerin nesiller boyu canlı kalmasına katkı yapmış olurlar. Bunu ihmal edip yapmadıkları zaman ise, ailesine ve toplumuna karşı görev ve sorumluluğunun bilincinde olmayan nesillerin yetişmesine sebebiyet vermiş olurlar.

CENNETÜ'L-BAKİ

Sözlükte “sonsuzluk bahçesi” anlamına gelen “Cennetü'l-Bakî”; Medine’de Mescid-i Nebvî’nin doğu tarafında bulunan mezarlığa verilen bir isimdir. Bu mezarlığa ilk defnedilen Peygamberimizin süt kardeşi Osman ibn Maz’un’dur. On bin civarında sahâbî bu mezarlığa defnedilmiştir.

Hz. Osman, Peygamberimizin amcası Hz. Abbas, halası Hz. Safiye, süt annesi Halime, eşi Hz. Aişe, oğlu İbrahim, İmam Mâlik de burada medfundur.

ÖZLÜ SÖZ

*Hak'ka tâlib olan kişi, başka murâd isteme, / Dostun seninle beraber, başka vuslat isteme.
Bu dünya bir sofradır, arzular gelir geçer, / Eğer bizi buldun ise, başka murâd isteme.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

PEYGAMBERİMİZİN CESARETİ

Peygamber Efendimiz büyük bir cesarete sahipti. O, insanları İslam'a davet ettiği zaman tek başına idi. İlk yıllarda Müslümanlığı kabul edenlerin sayısı azdı. İslam'ı yok etmek isteyenlerin sayıları ise çoktu ve güçleri fazlaydı. Peygamberimiz, insanları İslam'a davet ederken büyük tehlikelerle karşılaşmıştı. Düşmanlar onu öldürmek İslam güneşini söndürmek için korkunç planlar yapıyorlar; güçlü ordularla Müslümanlara saldırıyorlardı. Fakat Peygamberimiz, bunlardan yılmıyor, ümitsizliğe düşmüyor, görevine devam ediyordu.

Onun bu üstün cesareti sayesinde düşmanlarla yapılan savaşlarda galip gelinmiş; Mekke fethedilmiş, Kâbe putlardan temizlenmiştir.

Peygamberimizin hayatı, cesaret ve kahramanlık örnekleriyle doludur. Onun sabır, kararlılık, cesaret ve kahramanlıkları, Müslümanlar için en güzel örneklerdir.

MESCİD-İ CİN

Hız. Muhammed (s.a.s.), hem bütün insanların hem de cinlerin peygamberidir.

M. 619 yılında İslam'ı tebliğ için gittiği Taif şehrinde dönüşünde, Mekke'de Batn-ı Nahle denilen yerde namaz kılmıştı.

Bir grup cin burada Peygamberimizin okuduğu Kur'an'ı dinlemiş ve Müslüman olmuştu. Cinlerin Kur'an'ı dinleyip Müslüman oldukları, Cin sûresinin 1-16. ayetlerinde bildirilmiştir.

Peygamberimizin namaz kılıp Kur'an okuduğu, cinlerin Kur'an'ı dinleyip Müslüman olduğu yerde bir mescid yapılmış ve bu mescide Cin Mescidi denilmiştir.

ÖZLÜ SÖZ

*Cümleler doğrudur sen doğru isen,
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen.
(Yunus Emre)*

HAYATIMIZDA SABRIN ÖNEMİ

Sözlükte "dayanma, dayanıklılık" gibi anlamlara gelen sabır, ahlakî bir kavram olarak, başa gelen musibetlerden dolayı Allah'tan başka kimseye şikâyetçi olmamak, yakınmamak, sızlanmamak, hoşşa gitmeyen şeyler karşısında sükûnet ve dayanma gücü göstermektir. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in ömrünün neredeyse tamamı ızdırap ve sıkıntılarla geçmiştir. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'inde; Hz. Lokman'ın oğluna nasihatini dile getirerek "Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret, kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir." (Lokmân, 31/17) bizlere öğütte bulunmuştur. Bu dünyada olaylara sabır ve metanet göstermemiz gerektiği ve bunun karşılığının ahirette huzur ve mutluluk olacağı unutulmamalıdır.

MAKAM-I İBRAHİM

Hz. İbrahim (a.s.)'in Kâ'be'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı ve insanları hacca davet ettiği sırada üzerine çıktığı taşın bulunduğu yerdir.

Bu taş bu gün Kâ'be kapısının karşısında on metre kadar mesafede cam fanus içinde bulunmaktadır. Taşın üzerinde Hz. İbrahim'in ayak izi vardır.

"Orada apaçık deliller vardır, İbrahim'in makamı vardır; kim oraya girerse, güvenlik içinde olur." (Âl-i İmran, 3/97)

ÖZLÜ SÖZ

*Madde karanlığı, akıl nûru; / Cehâlet karanlığı, ilim nûru;
Nefis karanlığı, marifet nûru; / Gönül karanlığı, aşk nûru ile aydınlanır.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

CEHENNEME GÖTÜREN AMELLER

İslam Dini'nin nihai hedefi, Allah'ın birliğine inanan ve bu inancın sevketmesiyle de iyi işler yapan fertler yetiştirmektir. Bu fertler aynı zamanda iyiliğin egemen olduğu erdemli toplumu oluştururlar. Bu bakımdan İslam'da iyi işlerin yapılması emredilmiş, kötü işlerden sakınılması istenmiştir.

İyi işler karşılığında ahirette bir takım mükâfatlar vaat edilirken, kötülük yapanların cehennemde azap görecekları bildirilmiştir.

Cehenneme götüren en büyük günah Allah'a şirk koşmaktır. Adam öldürmek, insanlara zulmetmek, toplumda fitne çıkarmak ve zina yapmak insanları cehenneme götüren amellerden bazılarıdır. Bu bakımdan her mümin günahlardan uzak durmak için çaba sarf etmelidir.

HACER-İ ESVED

Siyah taş demektir. Kâ'be'nin doğu köşesinde bulunan 18-19 cm. çapında kırmızımsı ve siyah bir taştır.

Kâ'be'nin inşası sırasında Hz. İbrâhîm (a.s.) ve Hz. İsmail (a.s.) tarafından Ebû Kubeys dağından getirilmiştir. Bu taş, tavafa başlangıç için bir işaret-tir.

Her şavtın sonunda ve sa'ye başlarken bu taşı selamlamak (istilâm) sünnettir.

ÖZLÜ SÖZ

*Malım mülküm servetim, hepsi evde kaldı, / Eşim dostum akrabam, geçtiğim yolda kaldı,
Dostlarımdan birisi, benden hiç ayrılmadı, / Allah için yaptığım iyilikler bende kaldı.
(Hacı Bektaş-ı Veli)*

KAMU MALI-KAMU HAKKI

Kişiler, toplum adına birtakım yetki ve sorumluluklar taşıyabilirler. Bu yetki ve sorumlulukların, yürürlükteki mevzuatla belirlenmiş sınırları vardır. Toplum adına üstlenilen bu görev ve yetkiler, bir emanettir.

Görev ve unvanı ne olursa olsun, yetki sahibi kişilerin, görevlerini yasalarla belirlenmiş çerçevede, sorumluluk bilinci ve ahlâk kuralları doğrultusunda yerine getirmeleri gerekir. Hizmet için tahsis edilen imkânların, yetki sınırları aşılarak, özel iş ve şahsi çıkar için kullanılması, kamu görevinin istismar edilmesi, dinimizce kul hakkının ihlâli sayılarak yasaklanmıştır.

Ayrıca; kamu mallarına zarar vermek ve kamuya açık alanlarda huzuru bozacak davranışlar sergilemek de kul hakkının ihlali-
dir.

ARAFAT

Sözlükte “tanıma, anlama, bilme ve güzel koku” anlamlarına gelmektedir. Arafat, Mekke’nin 25 km güney doğusunda düz bir alanın adı olup Haccın rükünlerinden biri olan vakfe burada yapılır.

Arafat’ın tamamı vakfe mahallidir (Müslim, “Hac”, 149). Burada vakfe yapılmadan hac görevi tamamlanmaz.

Peygamberimiz (s.a.s.), “*Hac, Arafat’tır*” buyurmuştur. (Ebu Dâvûd, “Menasik,” 68)

ÖZLÜ SÖZ

Eğer düşmanın sana zarar vermesinden korkuyorsan iyilikle onun gönlünü bağlamalısın.

(Sadi Şirazi)

KIBİR: KALPLERİN MÜHRÜ

Kibir; büyükleme, kendini beğenip, müstağni görme anlamlarına gelir. Kur'an-ı Kerim'de inkarcılığın altında yatan en önemli sebeplerden birinin kibir olduğu belirtilir. Şeytan kibri yüzünden Allah'ın emrine karşı gelmiştir (Araf, 8/12). Yine Kur'an'da kibir sebebiyle pek çoklarının Allah'a iman edemedikleri vurgulanır (Lokman, 31/7).

Kibir, kalbin mühürlenmesine sebep olduğu gibi (Mü'min, 40/35), Allah'a hakkıyla kulluk yapmaya da engeldir (Mü'min, 40/60). Peygamberimizin ifadesiyle kibir, cennete girmeye engeldir (Ebû Dâvud, "Libas", 26). İnsanın kendini beğenip kibirlenmeye hakkı yoktur. Zira, öncesi bir damla su, sonu da bir avuç toprak olan insan kime karşı, neyi ile ve ne cüretle kibirlenebilir ki?

ÖZLÜ SÖZ

*Müslüman'ım diyen kişi, şartı nedir bilse gerek.
Tanrının buyruğunun tutup beş vakit namazını kılrsa gerek.
(Yunus Emre)*

MÜZDELİFE

Arafat ile Mina arasında Harem sınırları içinde bulunan bir bölgenin adıdır.

Arafat vakfesinden sonra Müzdelife'ye gelinir. Burada vakfe yapılır. Müzdelife'de bayram gecesini geçirmek sünnet, bu mevkide vakfe yapmak vaciptir.

Arefe günü akşam ile yatsı namazı Müzdelife'de yatsı vaktinde birleştirilerek kılınır.

Cemara taştan atılacak taşlar da buradan toplanır.

ÖLÜM KARŞISINDA SABIRLI OLMAK

Yüce Allah bizleri çeşitli konularda denemektedir ki; bunlardan biri de ölümdür. Ailemizden, akrabamızdan, dostlarımızdan birinin vefatını sabırla karşılamalıyız. Zira ölüm, hayatın sonu değil sevdiklerimizle yeniden bir araya geleceğimiz ebedi hayatın başlangıcıdır.

Ölüm karşısında sabredenler Allah'ın rahmet ve merhametine erişirler. Onlar ölümü *"Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz ona döneceğiz."* (Bakara, 2/156) diyerek karşılamaktadırlar. Ancak Allah'a isyan etmemeksizin bir yakınımızın ölümüne üzölmek ve ağlamak, insani bir durumdur. Hz Peygamber ölen oğlu İbrahim için ağlamıştı. (Buhari, "Cenaiz", 44) Dinimiz, ölüünün arkasından bağırıp çağırılmayı, üst-baş yırtmayı, isyan etmeyi yasaklamıştır.

İFRAD HACCI

Hac aylarında sadece hac yapmak üzere ihrama girilip umresiz olarak yapılan hacdır.

Bir hac mevsiminde sadece hac yapıldığı için "tek yapma" anlamında ifrad denilmiştir.

Hacı adayı ihrama girerken sadece hacca niyet eder ve hac vazifesini yerine getirir. İfrad haccı yapanlara kurban kesmek vacib değildir.

ÖZLÜ SÖZ

Sen anılması güzel olan bir söz ol. Çünkü insan kendi hakkında söylenilen güzel sözlerden ibarettir.

(Mevlâna)

YETİME KARŞI MERHAMETLİ VE ŞEFKATLİ OLMAK

Fert ve toplum olarak birçok görevlerimiz vardır. Bu görevlerimizden birisi de yetimlere sahip çıkmak, onların maddî-manevî ihtiyaçlarını karşılamaktır. Hz. Peygamber'in yetimlere gösterdiği şefkat ve merhamet örneği, bizim için bir model teşkil etmektedir. O hayatı boyunca bütün insanlara, özellikle zayıflara ve yetimlere merhametli davranmıştır. O, yetimin ikram ve itibar gördüğü evi, rahmet ve bereketin belirlediği bir mekan olarak göstermiştir. Bugün, etrafımızda çok sayıda yetim vardır, onlar bizlere Rabbimizin bir emanetidir. Yetime iyilik ve şefkat kollarını açmayan yürekler güzelliklere ebediyen kapalı yüreklerdir. Ecdadımız, biçareleri, fakirleri, dulları ve yetimleri bir ibadet vecdiyle muhafaza etmiş ve onların izzet ve haysiyetlerini korumak için de azami dikkati, nezaketi ve gayreti göstermiştir.

TEMETTU HACCI

Hac ayları içinde umre yapıp ihramdan çıktıktan sonra hac için yeniden ihrama girerek hac menâsikini eda etmek suretiyle yapılan hacca “temettu haccı” adı verilir.

Temettu “yararlanmak, istifade etmek” anlamına gelir.

İki ihram arasında ihram yasaklarının söz konusu olmadığı serbest bir vakit bulunduğu için bu ad verilmiştir.

ÖZLÜ SÖZ

Dünyada en huzursuz kimse, gönlünde haset ve kin tutandır.
(İmam Şafii)

HACC

İslam'ın şartlarından biri olan hac ibadeti, derin hikmetleri ile Hz. İbrahim'in çağlar üstü davetidir.

Hacc adeta mahşeri andırır. Farklı ırk, dil ve kültürlere sahip insanların farklılığı, bencilliği ve ihtirası temsil eden elbiselelerini çıkarıp ihram elbiseleriyle topluca ibadet etmesi, adeta âhirette yaratıcının huzurunda dirilişi ve toplanışı hatırlatır. Böylelikle hac ibadeti mü'minleri şuurlandırarak hayatlarında kalıcı etkilere sahip bir dönüm noktası olur.

Hacda her ibadetin bir anlamı, eğitici ve bilinçlendirici bir yönü vardır. Hac ibadetinde bu bilinci yakalayarak haccın hikmetlerine nüfuz edebilen müminler, hata ve günahlarından arınıp yaşadıkları ülkelere yeni bir şuurla dönerler.

KIRAN HACCI

Bir hac mevsimi içerisinde umre ile hac ihramını birleştirmek suretiyle yapılan hacdır. Hanefî mezhebine göre en faziletli hac şekli budur. Kıran haccı için ihrama girecek kimse, umre ve hac yapmaya niyet ederek ihrama girer. Böylece kıran haccı için ihrama girmiş olur.

Kıran haccına niyet eden kişi Mekke'ye ulaştığında, umre yapar. Umresini tamamladıktan sonra ihramdan çıkmaz. Arafat ve Müzdelife vakfesinden sonra, bayram günü Akabe cemresini taşlar, kurban keser ve tıraş olarak ihramdan çıkar.

ÖZLÜ SÖZ

Haksızlık karşısında eğilmeyin. Eğer eğilirseniz hakkınızla beraber haysiyet ve şerefınızı de kaybedersiniz.

(Hz. Ali)

KURBANI ANLAMAK

Kelime anlamıyla kurban; yaklaşmak, Allah'a yakınlık sağlamaya vesile olan şey demektir.

Kurban toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tutan, sosyal adaletin gerçekleşmesine katkı sağlayan önemli bir ibadettir.

Kişi kurban kesmekle Allah'ın emrine boyun eğmiş, kulluk bilincini ortaya koymuş olur. Müminler her kurban kesiminde Hz. İbrâhim ile oğlu Hz. İsmâil'in Cenâb-ı Hakk'ın buyruğuna mutlak itaat konusunda verdikleri başarılı sınavı hatırlarlar. İbrahim ve İsmail (aleyhimesselam)'ın sınavı anlaşılmadan, kurban ibadeti anlaşılmaz. Bu husus Saffât sûresinde, (34/101-103) ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Netice olarak kurban, insanın Allah'a manen yaklaşmasını ifade eder.

BEYTULLAH

Allah'ın evi demektir. Allah'ın evinden maksat Kâ'be'dir.

Kâ'be'ye Beytullah denildiği gibi Beytü'l-Harem (harem evi), Beytü'l-Muazzam (muazzam ev), Beyt-i Şerîf (şerefli ev) Harem-i Şerîf (şerefli harem) de denir.

Kâ'be yeryüzündeki bütün Müslümanların kıblesidir.

Namazlar Kâ'be'ye yönelerek kılınır.

ÖZLÜ SÖZ

*Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası,
Dostunun yüz karası düşmanının maskarası.
(Mehmet Akif Ersoy)*

KURBAN BAYRAMI AREFESİ

Hicri takvime göre Zilhicce ayının 8. gününe “tevriye”, 9. gününe ise “arefe” günü denir. Zilhiccenin 10. günü ise Kurban Bayramıdır. Peygamberimiz (s.a.s.), “Allah hiçbir günde arefe gününde affettiği kadar kulunu affetmemiştir.” buyurmuştur. (Müslim, “Hacc”, 436) Arefe günü hacılar Arafat’ta vakfe yaparlar. Arafat vakfesi haccın farzıdır. Hz Adem ve Hz Havva, Cennet’ten dünyaya gönderildikten sonra Arafat’ta arefe günü buluşmuş olduğu rivayet edilir. Arefe günü oruç tutmak müstehaptır.

Arefe günü sabah namazından itibaren teşrik tekbirleri başlar ve Kurban bayramının dördüncü gününe kadar devam eder. Namazın vaciplerinden olduğu için farzlardan sonra teşrik tekbirlerini unutmamak gerekir.

TAVAF

Bir şeyin etrafında dönmek, dolaşmak manasına gelen tavaf, terim olarak, Haceru’l-Esved’in bulunduğu hizadan başlayarak Kâ’be’nin etrafında yedi defa dönmektir.

Her dönüşü bir “Şavt” yedi şavta da bir “Tavaf” denir.

Her şavtta Haceru’l-Esved istilam edilir.

Eğer başkasına eziyet verilmeyecekse, Haceru’l-Esved öpülür.

ÖZLÜ SÖZ

*Enbiya yurdu bu toprak; şüheda burcu bu yer;
Bir yıkık türbesinin üstüne Mevlâ titrer!
(Mehmet Akif Ersoy)*

KURBAN BAYRAMI

Kurban, Rabbimize yakınlaşma arzusuyla yerine getirdiğimiz bir ibadettir. Kurbandan maksat, bizlere her türlü nimeti, sağlık ve afiyeti bağışlayan Rabbimize şükürümüzü ve sadakatimizi ildir. Mü'minin bütün ibadetlerinde olduğu gibi kurbanda da asıl olan takvadır. *“Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz, fakat O'na sizin takvanız (Allah'a karşı gelmekten sakınmanız)ulaşır.”* (Hac, 22/37) Hz. Peygamber Medineliler'in eski bayramlarını kaldırıp onların yerine ramazan ve kurban bayramlarını getirerek *“Allah sizin için o iki günü daha hayırlı iki günle, kurban ve ramazan bayramlarıyla değiştirmiştir.”* (Ebû Davud) buyurur.

Bayramlar iman ve ibadet bilinciyle bizleri buluşturan, sevinç günleridir. Bu sevinç günleri yalnızlaşan günümüz insanına kendisinin ve çevresinin farkına varmasını sağlar, akrabalık ve komşuluk bağlarını kuvvetlendirir. Ne mutlu bayramı bayram tadında yaşayanlara...

SAY

Sa'y; hac ve umre esnasında Kâ'be'nin doğusundaki Safâ ve Merve denilen iki tepenin arasında, Safâ'dan başlayıp Merve'de tamamlanmak üzere, yedi defa gidip gelmeyi ifade eder.

Sa'y, hac ve umrenin vaciplerinden olup, geçerli olması için, ihramlı olarak yapılan muteber bir tavaftan sonra yapılması, Safâ'dan başlayıp Merve'de son bulması gerekir.

ÖZLÜ SÖZ

*Ölüm bize ne uzak, bize ne yakın ölüm
Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm.
(Erdem Bayazıt)*

SILA-İ RAHİM

Akrabalık ilişkileri anlamına gelen sıla-i rahim, kişinin akraba ve yakınlarına karşı insânî, ahlâkî ve sosyal sorumluluklarını ifade eder. Birçok ayet ve hadiste akraba ilişkilerinin sürdürülmesi ve haklarının gözetilmesi emredilmektedir. Nitekim Rabbimiz; *“Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının.”* (Nisâ, 4/1), *“Allah, adaleti, ihsanı ve yakınlara yardım etmeyi emreder.”* (Nahl, 16/90) buyurmaktadır. Resulullah (s.a.s.) Efendimiz de; *“Akrabalık bağını koparan (cezasını çekmeden) cennete giremez.”* (Buhârî, “Edeb”, 11) hadisiyle sıla-i rahmin önemini ifade etmektedir. Akrabasını unutmayan, onlarla ilişkisini sürdüren kimse sevap, aksi davranan kimse ise günah kazanmış olur.

IZDİBÂ

Sözlükte “bir şeyi koltuğun altına sokmak” anlamına gelen ızdibâ, hac ve umrede erkeklerin giymiş oldukları iki parça ihramdan, vücudun belden üstünü örten parçasının bir ucunu sağ kolun altından geçirip, sol omuz üzerine atmak suretiyle sağ kol ve omuzu ridânın dışında bırakmasıdır.

Remel yapılması gereken tavafın bütün şavtlarında ızdibâ sünnettir.

Tavaf bitince omuz örtülür.

ÖZLÜ SÖZ

Marifetullah ehlinin ilk makamı edeptir.

(Hacı Bektaş-ı Velî)

KURBAN YERİNE BEDELİNİ VERMEK

İbadetlerin şekil, şart ve rükünleri olduğu gibi, hikmet ve amaçları da vardır. İbadetlerdeki bu özellikler birbirinden ayrı düşünülemez. Kurban ibadeti de böyledir.

Hükmü ister vacip, ister sünnet olsun bu ibadet; ancak kurban olacak hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesiyle yerine getirilebilir. Bedelini infak etmekle kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Ayrıca bir ibadetin farz olmayışı, onu ibadet olmaktan çıkarmayacağı gibi, şeklinin değiştirilmesini de gerektirmez.

Şüphesiz Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak niyetiyle fakir ve muhtaçlara yardım etmek de Müslüman'ın önemli dini ve ahlaki görevlerindendir. Ancak, bu iki ibadetin birbirinin alternatifini olarak sunulması doğru değildir.

REMEL

Sözlükte “süratli gitmek, koşmak, bir şeyde ziyadelik, ilave” gibi anlamlara gelen remel, tavafta kısa adımlarla koşarak ve omuzları silkererek çalınmış bir şekilde yürümek demektir. Ardından sa'y yapılacak tavafların ilk üç şavtında erkeklerin remel yapması tavafin sünnetlerindedir.

Remel, müşriklere mü'minlerin kuvvet, azim ve sabırlarını göstermek için sünnet kılınmıştır.

ÖZLÜ SÖZ

Haram kazanç kapıdan girdi mi hak pencereden çıkar.
(Süfyan-ı Sevri)

KARDEŞLİK

Aynı anne babadan doğmanın fitrî bağ oluşturması gibi aynı inancı paylaşmak da kardeşlik duygusu verir. Kur'an'da; *“Müslümanlar ancak kardeştir”* (Hucurat, 49/10) buyrulur. Bir başka ayet şöyledir: *“Beraberce Allah'ın ipine sarılın, parçalanmayın. Allah'ın size verdiği nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmandınız da O, kalplerinizi birleştirmişti. O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz...”* (Âl-i İmrân, 3/103) Ensâr bütün varlıklarını Muhacirler'le paylaşmışlar ve hatta onları kendilerine öncelemişlerdi.

Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: *“Müminler birbirlerine karşı sevgi, merhamet ve şefkate tek bir beden in uzuvları gibidir. Birisi rahatsız olup şikayetlenirse diğerleri de ona katılır.”* (Buhari, “Salat”, 88)

İSTİLÂM

Kâ'be'yi tavaf ederken Hacerü'l-Esved'i öpmek, yaklaşmak mümkün olmaması halinde Hacerü'l-Esved'e karşı el kaldırıp işaret ederek selamlamak demektir.

Kâ'be'yi tavafa Hacerü'l-Esved'in bulunduğu Rüknu'l-Yemânî köşesinden başlanır.

Tavafa başlamadan önce, hangi tavafın yapılacağına niyet edilir, Hacerü'l-Esved istilâm edilir ve Kâ'be sol tarafa alınıp dua okuyarak tavafa başlanır. Hatîm'in dışından, Kâ'be'nin etrafı dolaşılır.

Hacerü'l-Esved'in hizasına gelindiğinde, tekrar istilâm edilir.

ÖZLÜ SÖZ

Ahlakî kötü insanlarla arkadaşlık kurma ki, onlar günah işlemeye seni yöneltmesinler.

(Ebu Hanife)

MİLLÎ COŞKUNUN ADI: CUMHURİYET BAYRAMI

Cumhuriyet halkın seçtiklerinin yönetimde olduğu sistemin adıdır. 29 Ekim 1923 günü, Atatürk önderliğinde ülkemizde cumhuriyet yönetimi ilan edilmiştir. 19 Nisan 1925'te TBMM'nde yapılan görüşmeler neticesinde 29 Ekim günü milli bayram olarak kabul edilmiştir.

O yıldan itibaren 29 Ekim, yeni devletin kuruluş günü olarak coşkun törenlerle ülkemizde her sene resmî bayram olarak kutlanmaktadır. Cumhuriyet bayramı Türk toplumunun milli kimliğini korumasında önemli bir rol oynar.

Her yıl yapılan kutlamalarda özellikle bu güne özgü yazılan şiirler ve yapılan konuşmalar sayesinde millî şuurumuz canlanmakta, bu ulusal bilinç aynı canlılıkta bir sonraki nesle aktarılmaktadır.

CEMRE

Cemre; haccedenlerin kurban bayramı günleri Mina'da, halk arasında şeytan diye isimlendirilen yerlere attıkları küçük taşların her birini ifade etmektedir. Ayrıca taşların atıldığı üç ayrı yere de cemre denmektedir.

Cemrelerden Mekke yönündeki ilkinde büyük cemre (Cemre-i Akabe), ikincisine orta cemre (Cemre-i Vustâ) ve üçüncüsüne de küçük cemre (Cemre-i Ūlâ) adı verilir.

ÖZLÜ SÖZ

*Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.
(Atatürk)*

KUL HAKKI

İnsan, toplum içinde yaşayan bir varlıktır. Toplu halde yaşayan insanlar arasında huzur ve mutluluğun sağlanabilmesi için bireylerin hak ve yükümlülüklerini bilmesi, diğer bireylerin de haklarına saygı göstermesi gerekir. Nitekim yüce Rabbimiz: *“İnsanların mallarını ve haklarını eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.”* buyurmak suretiyle kul hakkını ihlal etmeyi yasaklamıştır. (Şu'ara, 26/227)

Kul hakkı, başkasının bedenine, malına, kalp ve ruhuna verilen zararlardır. Peygamberimiz (s.a.s.): *“Üzerinde kul hakkı olan, ölmeden önce ödeyip helalleşsin! Çünkü ahirette altının, malın değeri olmaz. O gün, hak ödeninceye kadar, kendi sevaplarından alınır, sevapları olmazsa, hak sahibinin günahları buna yüklenir.”* (Buhari, “Rikak”, 48) buyurmuştur.

ÖZLÜ SÖZ

Kalacak kim var ki dost tomarından.

O var sana daha yakın şah damarından.

(Necip Fazıl Kısakürek)

MESCİD-İ AKSÂ

Kudüs'te Beyt-i Makdis (kutsal ev) ismiyle de anılan ve Mescid-i Haram'dan sonra yeryüzünde ilk yapılan mesciddir.

Mescid-i Aksâ, Müslümanların ilk kiblesi (Bakara, 2/144), Hz. Muhammed (s.a.s.)'in İsrâ olayında geldiği (İsrâ, 17/1), miracın başladığı, Hz. İsâ'ya kadar birçok peygamberin namaz kıldığı ve Allah'tan vahiy aldığı bir mesciddir.

NİMETLERE ŞÜKÜR

Şükür, insanın, kendisini en güzel biçimde yaratan ve sayılamayacak kadar çok nimetle kuşatan Rabbi'ne teşekkürüdür. Ailesinden eşine dostuna, boğazından geçen lokmadan evine aldığı eşyaya kadar sahip olduğu her şeyi Yüce Allah'ın bahsettiğini bilmesi ve O'na her an minnettar olmasıdır.

Sadece iyiliklere, güzelliklere erişmenin değil kötülüklerden, zorluklardan kurtulmanın da nimet olduğunun farkına varması, *“Kabrın da hoş lütfün da”* diyebilmesidir.

Şükür, kulluğun özüdür. Bu nedenle Hz. Peygamber, kendisine niçin sabahlara kadar ibadet ettiğini soran Hz. Âişe'ye şu cevabı vermiştir: *“Çok şükreden bir kul olmayayım mı?”* (Müslim, “Sıfâtu'l-Münâfıkın ve Ahkamuhüm”, 81)

MESCİD-İ KIBLETEYN

Namazlar önceleri Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya doğru kılınıyordu. Peygamberimiz gönlünden kiblenin Kâ'be'ye çevrilivermesini arzu ediyordu.

Hicretten yaklaşık bir buçuk yıl sonra arzuladığı şekilde Kâ'be'ye kible olarak yönelme emrini veren Bakara sûresinin 144. ayeti indi.

Böylece Kudüs'e yönelerek başlanan namaz, Kâ'be'ye yönelerek tamamlandı. Bundan dolayı da bu mescide “İki kible mescidi” anlamına gelen “Kibleteyn Mescidi” dendi.

ÖZLÜ SÖZ

*Anladım ki işi, sanat Allah'ı aramakmış.
Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış.
(Necip Fazıl Kısakürek)*